

Slutrapportering för Miljömålsrådets samverkansåtgärd ”Bioenergi på rätt sätt”

Bakgrund

Att motverka klimatförändringarna och hoten mot biologisk mångfald är två viktiga globala och nationella mål, men bättre metoder behöver utvecklas som samverkar till att båda målen nås. Mot bakgrund av detta initierade Miljömålsrådet 2016 ett projekt för att öka kunskapen om bioenergi i Sverige och inom EU. Skogsstyrelsen, i samverkan med Energimyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och länsstyrelserna, fick uppdraget att gemensamt ta fram ett underlag över läget och möjligheterna för bioenergin.

Syfte

Samverkansåtgärden motiverades av att hållbara åtgärder är nödvändiga för att minska utsläppen av växthusgaser i enlighet med Parisavtalet, och att frågan rör flera myndigheters ansvarsområden.

Berörda miljömål

De miljö kvalitetsmål som främst berörs av åtgärden, dvs. de med mest relevans för bioenergi är Begränsad klimatpåverkan; Frisk luft; Bara naturlig försurning; Giftfri miljö; Ingen övergödning; Levande sjöar och vattendrag; Myllrande våtmarker; Levande skogar; Ett rikt odlingslandskap; och Ett rikt växt- och djurliv. Även i generationsmålet ingår resurs- och energieffektivitet, liksom hållbar användning av naturresurser.

Resultat

Baserat på svenska erfarenheter tog myndigheterna under 2017 fram en rapport om hållbar bioenergi, ”bioenergi på rätt sätt”. Rapporten behandlar behovet av bioenergi, exempel på hur bioenergi kan framställas hållbart, hur den idag produceras och används i Sverige, samt vilka utvecklingsmöjligheter som finns.

Av rapporten framgår att Sverige och andra länder har goda möjligheter att öka tillgången på hållbar bioenergi. För detta krävs lämpliga åtgärder och styrmedel så att produktion och användning av biobränslen uppfyller relevanta kriterier för hållbarhet. Styrmedlen bör ha ett långsiktigt perspektiv och vara teknikneutrala för att stödja utvecklingen av marknader för bioenergi och andra förnybara energikällor som tillsammans kan ersätta fossila bränslen. Genom en effektiv och hållbar markanvändning, nya tekniker och ökad användning av restprodukter kan

produktionen av biobränslen integreras i jord- och skogsbruket och ge stora bidrag till hållbar bioenergi.

Rapporten lyfter även fram att det är angeläget att all produktion av bioenergi ingår i system som garanterar en acceptabel hållbarhet, men att det inte är effektivt att ställa höga hållbarhetskrav enbart på bioenergi och låta annan resursanvändning vara ohållbar.

Rapporten är ett underlag för fortsatt utveckling av riktlinjer för hållbar bioenergi.

Kommunikation

En viktig del av samverkansåtgärden är att kommunicera rapporten. Projektets kommunikationsplan innehåller därför en rad olika aktiviteter till ett stort antal målgrupper. De omfattar politiker, beslutsfattare, riksdag, departement, berörda myndigheter, areella näringar, energi- och transportsektorn, forskningsinstitutioner med koppling till berörda näringar, berörda intresseorganisationer och svenska beslutsfattare och tjänstemän i EU-kommissionen och Europaparlamentet. Rapporten är även tänkt att presenteras t ex. under ett KSLA-seminarium och Länsstyrelsernas interna miljömålsdagar.

Förhoppningen är att rapportens innehåll och breda spridning ska bidra till att öka takten i arbetet med att nå berörda miljö kvalitetsmål.

Erfarenheter från samverkan

Bioenergi är ett högaktuellt, politiskt och komplext område där myndigheterna har olika uppdrag och ansvar. Detta har lett till en relativt lång process för att ta fram rapporten. Projektets styrgrupp konstaterar att det gemensamma arbetet har inneburit en kompetensutveckling inom myndigheten, både avseende sakfrågan och samverkan.

För att förenkla hanteringen av framtida större samverkansprojekt ser styrgruppen värdet av styrning och tydliga ramar. Bland annat behövs en uppdragsspecifikation, en projektledare som gärna själv inte är alltför engagerad i sakfrågan, en projektplan och en kommunikatör.

Redan från projektstart behövs en styrgrupp med representanter från varje myndighet. Styrgruppen identifierar exempelvis vad projektet ska göra och inte göra, vilka knäckfrågor som tidigt måste lösas ut och vilka kompetenser som är nödvändiga. Projektdeltagare behöver ha mandat att företräda sin myndighet. Om många sakområden berörs inom en myndighet, kan myndigheten vilja ha fler än en representant i projektgruppen.

En rekommendation är att inte undervärdera betydelsen av samverkan mellan olika myndigheter. Bland annat behöver myndigheterna vara beredda på att kompromissa (även i hjärtefrågor) och att förankringen tar extra tid.